

Van preventie tot repressie – de situatie in Heusden

(versie 7 mei 2026)

Inleiding

Op 6 november 2025 heeft de gemeenteraad het college van Heusden in een [motie](#) opgeroepen om:

- *Te onderzoeken wat de actuele en toekomstige behoefte is aan handhavingscapaciteit en juridische ondersteuning om de doelen uit het integraal veiligheidsplan te behalen en het veiligheidsgevoel onder inwoners te vergroten;*
- *Daarbij ook te kijken naar samenwerking met politie, omliggende gemeenten en andere partners;*
- *De raad voor de behandeling van de voorjaarsnota te informeren over de uitkomsten en eventuele voorstellen voor versterking of efficiëntere inzet.*
- *In dit onderzoek een formatie-uitbreiding van minimaal 1 boa per jaar in de komende vier jaar mee te nemen.*

Aanleiding

In de motie wordt verwezen naar een artikel in het Binnenlands Bestuur over boa formatie. Daaruit bleek dat er in ons land gemiddeld wordt gerekend met 1 boa per 3.500 inwoners. Onze gemeente telde op 1 januari 2026 in totaal 46.687 inwoners. Dat betekent dat we puur cijfermatig ver onder het landelijk gemiddelde zitten. Vanzelfsprekend speelt hierin ook het verwachtingspatroon een rol: wat willen we graag dat onze boa's doen en hoe hoog leggen we daarbij de spreekwoordelijke lat?

In de wetenschap dat de druk op de huidige boa capaciteit toeneemt doordat er steeds meer taken en complexe dossiers bij de gemeente worden neergelegd, heeft uw raad aangegeven niet alleen goed geïnformeerd te willen zijn over de huidige situatie in Heusden, maar ook zelf keuzes te willen maken over inzet en middelen voor de toekomst, ten behoeve van (het vergroten van) het veiligheidsgevoel van onze inwoners.

In dat kader geven wij u graag inzicht in de huidige formatie en wat onderzoek daarnaar ons oplevert en doen we enkele suggesties voor versterking en/of efficiëntere inzet. Daarmee stellen we uw raad in staat om een goede afweging te maken, koers en richting te bepalen en die te vertalen in keuzes. Daarbij merken we graag op voorhand op dat enkel investeren in repressie (maatregelen achteraf) niet past in onze visie dat 'voorkomen beter is dan genezen'. Daarom vragen wij uw raad nadrukkelijk om een eventuele investering in boa formatie hand in hand te laten gaan met een investering in preventie.

Boa's in Heusden

De boa's in Heusden zijn in eigen dienst van de gemeente. Zij zijn 'de oren en ogen' van de gemeente en het visitekaartje buiten. Ze richten zich in hun werk specifiek op het *leefbaar* en *veilig* houden van de leefomgeving van de inwoners. Leefbaar en veilig kan in dit verband worden gedefinieerd als: de mate waarin de fysieke en sociale omgeving als schoon, heel, rustig en veilig wordt ervaren.

De nadruk in het dagelijks werk ligt momenteel op *leefbaarheid*, voor *veiligheidsvraagstukken* is de politie in principe aan zet. Boa's zijn bevoegd om preventief op te treden, om specifieke wet- en regelgeving te handhaven en om op te treden bij overlast en zogenoemde 'kleine ergernissen' in de publieke ruimte. Boa's hebben ook een aantal buitengewone opsporingsbevoegdheden, die maken dat ze kunnen optreden tegen strafbare feiten die de leefbaarheid in de openbare ruimte aantasten.

Huidige formatie

Er is in Heusden structureel budget beschikbaar voor 6 fte boa inzet. Daarvan is op dit moment 5 fte ingevuld, als gevolg van het vertrek van één van onze collega's. Op 1 juni start een nieuwe collega in de rol van senior boa, waarmee het team weer op sterkte is. De boa's werken samen in één team, dat onderdeel is van het grotere cluster Veiligheid & Handhaving.

We hebben drie wijkboa's, ieder met hun eigen werkgebied (rondom de kernen Drunen, Vlijmen en Heusden / Oudheusden). De gebiedsindeling is gelijkgeschakeld met die van de politie (wijkagenten) en de woningcorporatie. Er is geen aanleiding om hierin wijzigingen te willen aan te brengen. De twee boa's die geen eigen gebied hebben, zijn inzetbaar als allround boa. Ze hebben allebei een eigen taakaccent (te weten: Kamergewijze verhuur en Jeugd). Samen zorgen de boa's voor een bezetting van zeven dagen in de week. In principe dagelijks tot 17 uur (met uitzondering van de weekenddiensten die eerder eindigen), met waar mogelijk een avonddienst. Bij bijzonderheden of bij (dreigende) overlast proberen we onze aanwezigheid zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de situatie, mits de formatie dat toelaat.

NB. Voorheen, tot medio 2024, werkten we met een boa coördinator. Het verleden heeft ons geleerd dat we de beschikbare capaciteit liever in de operatie en daarmee 'op straat' inzetten. Niet alleen

omdat we daarmee efficiënter kunnen werken, maar ook omdat steeds meer werkzaamheden vragen om inzet in koppels met het oog op veiligheid of functionaliteit, bijvoorbeeld op het moment dat er toezicht op (jeugd)overlast of intensieve verkeerscontroles worden uitgevoerd. Om die reden kiezen we nu bewust voor een senior boa, die ook op straat inzetbaar is.

In totaal is er een bedrag van € 576.000 opgenomen in de begroting voor de inzet van boa's. Daarbij gaan we uit van 6 fte en een vast bedrag dat nodig is voor de facilitering van onze boa's. Denk bijvoorbeeld aan auto's, uniformen en uitrusting, opleiding en bijscholing. Per fte rekenen we met een totaalbedrag van € 96.000 per jaar.

Hoeveel boa's zijn er nodig?

In de zomer van 2025 stond er een artikel in het Binnenlands Bestuur waarin wordt gesteld dat een gemeente gemiddeld genomen beschikt over één handhaver per 3.500 inwoners. Zoals gezegd: de gemeente Heusden telt op dit moment ruim 46.000 inwoners. Dat zou betekenen dat we getalsmatig uit moeten gaan van 13,1 fte boa inzet.

In hetzelfde artikel was te lezen dat grote steden met meer dan 300 duizend inwoners werken met 1 handhaver op 1.650 inwoners, terwijl kleinere gemeenten gemiddeld genomen werken met 1 handhaver op ruim 6.000 inwoners. Dan zou er voor Heusden ten minste 7,7 fte boa's nodig zijn:

<i>Huidige situatie Heusden</i>	<i>1 fte boa inzet per 7.600 inwoners = 6 fte</i>
<i>Binnenlands Bestuur – scenario basis</i>	<i>1 fte boa inzet per 6.000 inwoners = 7,7 fte</i>
<i>Binnenlands Bestuur – scenario optimaal</i>	<i>1 fte boa inzet per 3.500 inwoners = 13,1 fte</i>

In 2022 heeft onze buurgemeente Vught (33.000 inwoners, maar een PI en een groot zorgpark) aan Handhaving Support gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de benodigde formatie voor boa-inzet in de openbare ruimte. Zij maken daarbij gebruik van een database met de ervaringscijfers van diverse gemeenten, waar een gemiddelde inzet uitkomt op de diverse taken waarop toezicht en handhaving ingezet wordt. Per gemeente verschilt de inzet door de verschillende keuzes en prioriteiten. Uitkomst van het onderzoek in Vught laat zien dat de benodigde boa formatie ergens tussen 7,2 en 9,5 fte dient te liggen. Ondanks dat dit onderzoek al enkele jaren geleden is uitgevoerd, ligt de uitkomst in lijn met het artikel in Binnenlands Bestuur.

Toekomstscenario

Op basis van de ervaringscijfers (van andere gemeenten) is de conclusie gerechtvaardigd dat de boa formatie in Heusden aan de krappe kant is. We ervaren ook in de praktijk dat de gewenste roosterbezetting soms onder druk staat, met name wanneer er bijzonderheden of excessen zijn. De exacte formatiebehoefte hangt af van de bestuurlijke prioriteiten die de gemeente stelt. In de basis gaat het op dit moment om zichtbaarheid op straat en om het uitvoeren van eenvoudige toezicht- en handhavingstaken ten aanzien van verkeer en parkeren, afval en dumping, honden- en stookoverlast en woonoverlast en burenccontact. Maar ook daarin kunnen keuzes worden gemaakt:

- Willen we (uitsluitend) reactief werken op basis van meldingen of ook proactief?
- In welke situaties werken boa's solo en wanneer kiezen we voor koppels?
- In welke mate willen we samenwerken met ketenpartners?

- Willen we onderscheid maken tussen de kernen, of krijgt iedere kern dezelfde aandacht? Aanwezigheid in avonden, weekenden en nachten?
- Wanneer kiezen we voor waarschuwen, wanneer treden we sanctionerend op?

De algemene regel is: hoe meer formatie, hoe meer mogelijkheden er zijn om onze boa's daadwerkelijk in te zetten op de leefbaarheids- en veiligheidsvraagstukken die lokaal onze aandacht verdienen. Met de huidige formatie is het zaak om keuzes te maken en prioriteiten te stellen, als we het boa-team uitbreiden zijn er meer kansen om daadwerkelijk impact te maken.

Maar let op: meer handhaving betekent ook meer bestuursrechtelijke taken. Slechts een deel daarvan kan door de boa's zelf uitgevoerd worden, mits we slagen in procesoptimalisatie. Er is echter ook een deel, met name de complexere zaken, dat altijd voor rekening van de juristen zal komen. Dat betekent dat de formatie handhavingsjuristen ook uitgebreid dient te worden. Daarnaast is er bij een verhoging van het aantal boa's wellicht ook meer 'aansturing' (of coördinatie) nodig.

Om de boa-inzet in Heusden toekomstbestendig te maken, doen we uw raad – met de kennis van nu – graag de suggestie om te kiezen voor een stapsgewijze uitbreiding. Bijvoorbeeld door jaarlijkse uitbreiding van het boa-team met 1 fte in de komende 4 jaar (periode 2026-2029). Al dan niet met een tussentijdse evaluatie. Op die manier groeien we mee met de ontwikkelingen en kunnen we ons voorbereiden op het nieuwe boa bestel dat in de komende jaren wordt ingevoerd. Voor het verhogen van de juridische capaciteit hebben we in beginsel genoeg aan 0,5 fte. Mogelijk voegen we daar in 2029 nog 0,5 fte aan toe. In schema:

	Bezetting	Extra kosten
2026	Boa team = 6 fte + uitbreiding met 1 fte boa + uitbreiding met 0,5 fte juridische capaciteit	Schatting: + € 145.000
2027	Boa team = 7 fte + uitbreiding met 1 fte boa geen extra juridische ondersteuning nodig	Schatting: + € 96.000
2028	Boa team = 8 fte + uitbreiding met 1 fte boa Geen extra juridische ondersteuning nodig	Schatting: + € 96.000
2029	Boa team = 9 fte + uitbreiding met 1 fte boa + uitbreiding met 0,5 fte juridische capaciteit	Schatting: + € 145.000

Let op: als we daadwerkelijk willen kiezen voor uitbreiding van ons boa-team in 2026, dan kunnen we daarmee niet wachten tot een formeel besluit ten tijde van de begroting. Dan is het immers al november en lukt het niet meer om de voorgenomen investering daadwerkelijk vorm en inhoud te geven. Alternatief is dat we kiezen voor uitbreiding van boa formatie na vaststelling van de begroting, daarmee schuiven de gepresenteerde jaartallen in het schema hierboven met een jaar op.

NB. Op basis van artikel 213a uit de Gemeentewet (GW) is het college verplicht periodiek onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door haar gevoerde bestuur. Voor 2026 is er een onderzoek naar de boa-inzet in voorbereiding. Centraal staat de vraag of de huidige boa-inzet voorziet in een doelmatige uitvoering van toezicht- en handhavingstaken en of deze inzet aantoonbaar bijdraagt aan de gestelde (leefbaarheids)doelstellingen en het ervaren gevoel van veiligheid van de inwoners van de gemeente. De resultaten van dit onderzoek verwachten we aan het einde van dit jaar.

Van repressie naar preventie

Graag geven we uw raad nog mee dat we als gemeente voornamelijk een rol hebben in het voorkómen van leefbaarheidsproblemen en op het gebied van veiligheid. Daarom is niet alleen de (repressieve) inzet van boa's, maar ook het treffen van preventieve maatregelen voor ons van zeer grote waarde. Met andere woorden: liever voorkomen waar dat kan, dan pas achteraf (hard) ingrijpen. We willen liever inzetten op het wegnemen van de oorzaak, dan op het voortdurend bestrijden van symptomen. Vanuit deze gedachte vragen wij uw aandacht voor een investering in vroegsignalering en preventie.

Inzetten op vroegsignalering en preventie kan op heel veel verschillende manieren. Het hoeft ook niet altijd met (inzet van) professionals. Vaak kunnen ook 'gewone' inwoners van belangrijke betekenis zijn als het gaat om leefbaarheids- en veiligheidsvraagstukken. In Heusden stimuleren we dit soort vormen van inzet en betrokkenheid. Voor de beeldvorming en zonder compleet te willen zijn, delen we graag een paar succesvolle initiatieven:

- We werken we al jaren met het initiatief 'Buurt Bestuurt', waar enthousiaste en gedreven vrijwilligers een structurele bijdrage (willen) leveren aan de verbetering van de woon- en leefomgeving in hun eigen dorp of wijk. Dat doen ze samen met de gemeente en andere professionals. We werken hierbij volgens het principe van maatwerk: iedere wijk of dorp heeft zijn eigen behoeftes en maakt dus ook eigen keuzes en/of stelt eigen prioriteiten.
- Een ander aansprekend voorbeeld is de Buurtpreventie. Vrijwilligers van de Buurtpreventie zetten zich in voor een veilige(re) buurt. Ze lopen of fietsen door de wijk om inwoners te wijzen op onveilige situaties. Denk aan een fiets of auto die niet op slot staat, een sleutel die op de voordeur staat of een openstaand raam waar inbrekers makkelijk doorheen kunnen glippen.
- Een andere vorm – minder intensief en 'georganiseerd', maar ook effectief, zijn de buurtapp-groepen. In onze gemeente zijn er inmiddels verschillende actief. Via deze buurtapp-groepen geven inwoners verdachte situaties in hun straat of buurt snel door aan andere buurtbewoners. Zo kunnen meerdere inwoners een oogje in het zeil houden.

Maatschappelijke opgave

Graag willen we één doelgroep nog speciaal uitlichten, omdat daar landelijk maar ook in onze eigen gemeente zorgen over bestaan. Dit betreft de jongeren, globaal gezien tussen 10 en 24 jaar. In de huidige tijd neemt de druk op jongeren zichtbaar toe en wordt een stijging in mentale problematiekesignaleerd. Steeds vaker dreigen jongeren en kinderen uit te vallen binnen het onderwijs of zitten zij volledig thuis. Daarnaast is er sprake van een groep risicojongeren op het snijvlak van zorg en veiligheid, die onvoldoende tot een positieve ontwikkeling komt en tegelijkertijd voor overlast in de

wijk kan zorgen. Daarbij speelt niet alleen de fysieke leefomgeving van kinderen en jongeren een rol, maar vormt ook hun online leefwereld een steeds belangrijkere factor.

Jongerenwerk

Het jongerenwerk vormt een belangrijk onderdeel van de preventieve inzet. Zij hebben een spil-functie in de samenwerking met zowel partners als jongeren. Door hun aansluiting in de leefwereld van jongeren zijn zij soms de enige professionals die nog een ingang hebben om jongeren te motiveren en bewegen tot gedragsverandering. Om hun belangrijke taak in zowel collectieve als meer gerichte preventie goed te kunnen vervullen, is een gedegen basiscapaciteit van belang. De uitvoering van het jongerenwerk in Heusden wordt gedaan door R-newt, als onderdeel van ContourdeTwern. De bekostiging is onderdeel van een bredere subsidie aan ContourdeTwern voor de uitvoering van diverse taken in welzijnswerk, sociaal werk, maatschappelijk werk, buurt-ondersteuning, jongerenwerk, cliëntondersteuning et cetera.

Huidige formatie

De huidige formatie jongerenwerk betreft 3,2 fte waarvan 1,5 fte structureel en 1,7 fte sinds 2022 tijdelijk met de ambitie dit structureel te maken. Daarnaast heeft ContourdeTwern op eigen initiatief ruimte gemaakt in hun subsidie om 0,33 fte kinderwerk in te kunnen zetten.

Met deze formatie is het niet mogelijk om (preventief) echt van betekenis te kunnen zijn. Dat komt enerzijds door het karakter van onze gemeente, met veel verschillende dorpen en daarmee een grote fysieke spreiding van vragen en problemen. Anderzijds is de jongerenproblematiek dusdanig complex en veelzijdig dat er op veel verschillende aspecten tegelijkertijd inzet nodig is. De tijdelijke uitbreiding heeft gezorgd voor veel meer inzetbaarheid dan voorheen. Ze zijn een betrouwbare partner wanneer er urgente situaties spelen en zijn steeds meer een bekend gezicht in de wijken. Maar om echt preventief te kunnen werken is meer formatie nodig.

Hoeveel jongerenwerk is er nodig?

Er is geen formele (landelijke) richtlijn voor het aantal fte jongerenwerk in een gemeente. Een breed toegepaste praktijknorm is 1 fte per 1.000 tot 1.500 jongeren. Deze praktijknorm wordt afgeleid uit onderzoek van het NJi en Youth Spot over de intensieve, relationele en domeinverbindende aard van jongerenwerk. Omdat jongerenwerkers veel tijd per jongere nodig hebben, werken met moeilijk bereikbare doelgroepen en gebiedsgericht aanwezig moeten zijn, hanteren gemeenten en welzijnsorganisaties deze norm om realistische caseloads te garanderen.

Binnen de bandbreedte van 1 fte jongerenwerk per 1.000–1.500 jongeren, kun je een onderscheid maken in het aantal fte per kern. Een kern is op basis van onder andere het aantal overlastmeldingen en aantal jongeren zonder school of werk in te delen in risicoprofiel hoog, midden of laag:

<i>Hoog</i>	<i>1 fte jongerenwerk per 1.000 jongeren</i>
<i>Midden</i>	<i>1 fte jongerenwerk per 1.250 jongeren</i>
<i>Laag</i>	<i>1 fte jongerenwerk per 1.500 jongeren</i>

Op basis van bovenstaande is gekeken naar de kernen van Heusden en het aantal jongeren in de leeftijd van 10-24 jaar. Vlijmen, Heusden en Oudheusden komen uit deze inventarisatie als zogenoemde 'hoog risico' kernen, Drunen als 'midden' en de overige kernen als 'laag'. Dit komt in totaal op een berekening van 6,19 fte jongerenwerk voor jongeren in de leeftijd van 10-24 jaar. Naast de reguliere inzet van jongerenwerk per kern is het belangrijk om te realiseren dat er binnen de gemeente Heusden tevens een middelbare school is gevestigd. Om daar ook aanwezig te kunnen zijn en preventieve programma's te kunnen uitvoeren, is een aanvullende inzet van 0,5 fte jongerenwerk wenselijk. In totaal komt dit uit op 6,7 fte jongerenwerk.

Toekomstscenario

Op basis van de beschreven factoren wordt een totale inzet van 6,7 fte jongerenwerk binnen de gemeente Heusden als wenselijk beschouwd. Wij erkennen dat de groei van de huidige formatie – 1,5 fte structureel en 1,7 fte tijdelijk – naar 6,7 fte een substantiële uitbreiding betreft. Met het oog op een tijdige en preventieve aanpak van de toenemende maatschappelijke opgaven hebben we in gesprek met onze uitvoerende partner besproken wat minimaal noodzakelijk is. Hierbij komen we uit op een formatie van 4,5 fte jongerenwerk voor jongeren in de leeftijd van 10-24 jaar.

Met deze basisformatie kunnen we inzetten op:

- Veiligheid en risicogroepen;
- Mentale gezondheid en sociale participatie;
- Preventie van schooluitval en overgang van Primair onderwijs naar Voortgezet onderwijs;
- Vroegtijdige signalering;
- Ouderbetrokkenheid en pedagogische ondersteuning;
- Samenwerking met scholen, wijkteams en jeugdgezondheidszorg.

Daarnaast maakt deze formatie het mogelijk om op deze onderwerpen concrete activiteiten en resultaten te verwachten van het jongerenwerk en kan dus een meer expliciete opdracht afgesproken worden waarop we kunnen monitoren.

Kinderwerk

Naast het ophogen van de formatie jongerenwerkers verdient het de aanbeveling te investeren in kinderwerk. Door kinderen op jonge leeftijd te ondersteunen én te investeren in hun omgeving – in ouderschapsvaardigheden, oudernetwerken, veerkracht en perspectief van ouders – kunnen problemen vroegtijdig worden gesignaleerd en aangepakt. Om echt preventief te kunnen werken, zouden we namelijk eerder betrokken willen zijn bij gezinnen en met name ook ouders willen bereiken. Bijkomend voordeel is dat we dan vanaf jonge leeftijd investeren in de relatie met de kinder- en jongerenwerkers, een van de meest bepalende factoren voor de effectiviteit van jongerenwerk.

Kinderwerkers stimuleren talenten en ontwikkeling vanaf jonge leeftijd en bouwen aan (zelf)vertrouwen en participatie. Met een basisformatie van 4,5 fte jongerenwerk en 2 fte kinderwerk verwachten we de volgende impact:

- Versterking sociale cohesie in de wijk;
- Ontwikkeling en participatie van kinderen, jongeren en ouders;
- Stimuleren van actief burgerschap en zelfregie;
- Ondersteuning en preventie via nabijheid van professionals.

Dit zou gaan om een fundamentele ophoging van de formatie jongerenwerk in de gemeente, maar om echt het verschil te kunnen maken en preventiever te werken is dit wat minimaal nodig lijkt.